

SÖDERHAMNS FLYGKLUBB.

Manual för egenkontroll

MILJÖ OCH VERKSAMHETSBEKRIVNING

1.0	<u>Innehållsförteckning.</u>	2.
1.1	Kontrollista revidering.	2.
1.2	Inledning.	3.
1.3	Verksamhetsbeskrivning.	3.
2.1	Anläggning.	3.
2.2	Klubbhus.	4.
2.3	Hangarer.	4.
2.4	Tankanläggning.	5.
2.5	Bilparkering.	6.
3.1	Flygfältet.	6.
3.2	Flygverksamhet.	6.
3.3	Underhåll – flygfält och startbana.	7.
4.1	Flygplan.	7.
4.2	Underhåll – reparationer.	8.
5.1	Avfallshantering – återvinning.	8.
5.2	Hushållssopor.	8.
5.3	Grovsopor.	8.
5.4	Returburkar – glas.	9.
5.5	Farligt avfall.	9.
6.1	Drivmedel, oljor och kemikalier.	9.
6.2	Inköp.	9.
6.3	Lagring.	10.
6.4	Hantering.	10.
6.5	Förteckning bränsle, oljor och kemikalier.	10.
6.6	Säkerhetsdatablad.	11.
7.1	Organisering av egenkontroll.	11.
7.2	Ansvarsfördelning.	11.
7.3	Revision.	12.
7.4	Avvikelse rapportering.	12.
7.5	Dokumentation miljörevision.	12.
8.1	Olycka – tillbud.	12.
9.1	Regler – direktiv för verksamheten	13.
9.2	Hantering av klagomål	13.

1.2 **Inledning.**

Denna manual är upprättad för att fungera som stöd och riktlinje, för egenkontroll i miljöarbetet inom Söderhamns flygklubb, enligt direktiv i miljöbalken samt från bygg och miljönämnden i Söderhamns kommun, vilka också är tillsynsmyndighet.

Manualen skall betraktas som ett operativt arbetsredskap för klubbens styrelse och våra medlemmar, för att minimera risker för vår miljö framkallade av vår verksamhet. Manualen skall även till viss del kunna fungera som introduktionsprogram för nya medlemmar i föreningen, för att ge en överblick över vårt miljöarbete och rutiner för att minimera risker i verksamheten.

Det är styrelsen i föreningen samt ytterst dess ordförande, som bär det övergripande ansvaret för att miljöarbetet drivs med kontinuitet och som en naturlig del tillsammans med övrig verksamhet.

1.3 **Verksamhetsbeskrivning.**

Söderhamns flygklubb bedriver sedan 1962 flygverksamhet året om vid flygfältet i Mohed inom Söderhamns kommun.

I vår traditionella verksamhet pågår under året viss form av utbildning. Parallellt med detta utförs även brandflyg, uppdragsflyg i samhällstjänst.

Flygfältet i Mohed är en mycket uppskattad plats för detta ändamål. Mohed är även ett populärt ställe för andra flygare i Sverige att komma till. Vi har även utländska gäster på besök.

Gemensamt för alla är att vi njuter av den vackra miljön kring Mohed och det fria luftrummet att röra sig i.

2.1 **Anläggning.**

Vår anläggning i Mohed består av klubbhus, tankanläggning och tre hangarer samt en bod.

Flygfältet/marken ägs av Söderhamns kommun varvid flygklubben brukar och arrenderar en stor del av marken i fråga.

Byggnaderna ägs av Söderhamns flygklubb. Tankanläggning hyrs från Hjelmcö.

2.2 Klubbhus.

Klubbhuset består av en fristående byggnad. Byggnaden inrymmer ett övernattningsrum, gemensamt samlingsrum, briefing rum, kök, wc, duschutrymme. Det finns också förrådsutrymme för övrigt material. Klubbhuset är ansluten till kommunalt VA-system.

Brandvarnare finns i övernattningsrum samt köksutrymme, där finns också brandfilt. Totalt finns 4 st brandsläckare utplacerade i klubbhuset.

Klubbens anläggningsgrupp ansvarar för klubbhusets funktionalitet såsom el, vatten/avlopp, fläktsystem samt brandvarnare/brandsläckare. Användandet av klubbhuset är av privat karaktär för medlemmar och inte att avses som offentlig inrättning för allmänhet.

I klubbhuset får EJ brännbara vätskor/kemikalier samt färg förvaras, förutom vanligtvis förekommande hushållsprodukter, ex. tvål, diskmedel, tvätt och rengöringsmedel. Rökning i klubbstuga är EJ tillåten.

Tryckkärl såsom gas/gasoltuber och bilbatterier får ej heller förvaras i klubbstuga. Öppen eld eller grillning skall ske på avsedda fasta platser utanför klubbstugan.

2.3 Hangarer.

Det finns tre hangarer för flygplansuppställning. I två av hangarerna består golvytan av trä och i en hangar är golvytan asfalterad.

Klubbens anläggningsgrupp ansvarar för hangarens funktionalitet. Kemikalier, oljor, rengöringsmedel, färg samt brännbara vätskor får förvaras i begränsad mängd i därför avsett plåtskåp i hangarerna.

Gas/gasoltuber får ej förvaras i hangarerna.

Rökning är EJ tillåten i hangarerna. Brandsläckningsutrustning finns att tillgå i hangarer.

2.4 Tankanläggning.

Tankanläggning består av 1 st stålcistern med totalvolym 10.000 liter. Cisternen är S-märkt nr. 13:37 och placerad i ett uppsamlingskärl av stål som vid ev. läckage rymmer hela den lagrade bränslevolymen.

Bränsle som lagras i cisternen är av typen AVGAS 91/96UL (blyfri flygbensin). Tankanläggningen har även plåttak för att förhindra regnvatten att samlas i uppsamlingskärlet, samt ger visst skydd mot solljus för att minimera uppvärmning och avdunstning av bränsle genom tankens avluftning. Uppsamlingskärlet har två stycken låsta dräneringskranar.

Tanken är ansluten till elnät med trefas 380 Volt för att driva bränslepump. Tanken är även utrustad med separat jordlina samt jordkabel för anslutning i flygplan vid tankning. Det är av största vikt att dessa jordförbindelser är intakta och flygplanet jordat med tanken innan tankning påbörjas. Detta för att minska risken för statisk elektricitet och gnistbildning vilket kan förorsaka bränslebrand.

Avsedd brandsläckningsutrustning i klubbhuset skall vid tankning finnas intill tankområde för snabb insats vid behov.

Förbud mot rökning och öppen eld råder inom en radie av 20 meter från tankanläggning eller flygplan.

Om större läckage upptäcks så skall räddningstjänsten omedelbart tillkallas, samt kommunens bygg och miljöförvaltning informeras. Instruktioner för ev spill & läckage finns anslagna på tankanläggning. .

Årlig besiktning samt service av tankanläggning utförs av auktoriserad entreprenör. Cisternbesiktning enl. gällande regelverk utförs genom SITA:s försorg.

Lagringstillstånd utfärdas av södra Hälsinglands kommunalförbund. Bränsleansvarig ansvarar för att erforderliga kontroller utförs/dokumenteras och tillstånd för anläggningen vid behov uppdateras.

2.5 Bilparkering.

Utrymme för bilparkering finns på grusplan framför klubbhuset. Endast i samband med i- och urlastning får bilar framföras till hangarområdet. Om det konstateras att olje- eller bränsleläckage skett från ett fordon skall snarast uppsugningsmedel användas och vid behov markens ytskikt som är förorenat tas bort. Det tillvaratagna materialet skall läggas i täta plastsäckar för transport till kommunens miljöstation för farligt avfall. Om utsläppet är av större karaktär, så skall räddningstjänsten informeras ofördröjligen så att lämpliga åtgärder kan vidtas. Detta är ytterst viktigt då flygfältet ligger inom vattenskyddat område.

3.1 Flygfältet.

Flygfältet och dess område ägs av Söderhamns kommun. Områdets ytor är indelade i arrendeområden enl. kommunens markkarta. Totalt finns 5 st föreningar med arrendeavtal på mark inom området.

3.2 Flygverksamhet.

Flygverksamheten bedrivs enligt regelverk för civil luftfart utfärdat av Transportstyrelsen och europeiska luftfartsmyndigheten. Utöver detta finns även lokala rekommendationer för verksamheten, så att belastning för miljön främst avseende bullerstörning minimeras. Vi skall alltid eftersträva att förlägga flygbanorna i luften så mycket som möjligt över obebyggt område. Vi skall även planera flygningar så att de ej heller berör samma område under längre tidsperioder på dagen.

Vi skall vara lyhörda för ev. klagomål, synpunkter på vår verksamhet samt söka dialog och konstruktiva lösningar med motpart, oavsett det är en privatperson eller myndighet som väcker frågan. Klagomål på verksamheten skall dokumenteras och visa på vilka åtgärder som vidtagits.

Om fler aktiviteter/flygningar bedrivs samtidigt på flygfältet så skall samråd ske mellan ansvariga om hur verksamheten skall bedrivas för att minimera risk för olyckor.

Ansvarig för klubbens flygverksamhet är motorflygschef samt segelflygschef.

3.3 Underhåll flygfält och startbana.

De gemensamma ytor som används på flygfältet för fler arrendatorer är start- och landningsbana samt taxibanor till och från densamma. De gemensamma ytorna enl. beskrivning ovan är asfalterade.

Söderhamns flygklubb arrenderar merparten av dessa ytor och ansvarar även för drift och skötsel av dessa samt banljussystem.

Tillsammans utför de olika organisationerna underhåll på de gemensamt nyttjade områdena på ideell basis.

Söderhamns kommun som är ägare bistår med viss materiel för reparation av anläggning och medlemmar i de olika föreningarna utför arbetet. De ytor som används enskilt ansvarar resp. organisation för skötsel och underhåll.

Vid arbete med maskinell utrustning på fältet skall stor försiktighet råda med tanke på ev. läckage av olja eller bränsle. Om läckage uppstår måste omedelbart spill tas om hand och om det är i större omfattning skall räddningstjänsten tillkallas direkt, samt kommunens bygg och miljöförvaltning informeras.

4.1 Flygplan.

Flygklubben brukar i sin verksamhet två flygplan av modell Piper Cherokee 180 Reg beteckning SE-GIO samt en Motorseglare SF25C Reg beteckning SE-UAN.

Flygplanen ägs av Söderhamns flygklubb.

Även medlemsägda flygplan bedriver verksamhet vid anläggningen.

Flygplanen förvaras inomhus i hangar då de ej används.

4.2 Underhåll – reparationer flygplan.

Det mesta av service, underhåll och reparationer på flygplanet sker i hangar på flygfältet i Mohed. I en del fall måste flygplanet dock flygas till verkstad för speciella åtgärder.

Flygplanet underhålls och repareras enligt gällande regelverk från Transportstyrelsen samt europeiska luftfartsmyndigheten.

Allt arbete med service och underhåll sker på spillplåtar och om spill inträffar omhändertas detta med hjälp av uppsugsmedel.

Det omhändertagna spillet, trasor med olja eller rengöringsmedel omhändertas av service entreprenören.

Brandsläckningsutrustning skall alltid finnas nära tillhands i hangaren vid allt arbete på flygplanet.

Vid behov skall mekaniker eller annan personal använda skyddsutrustning enl. den använda produktens säkerhetsdatablad.

5.1 Avfallshantering.

Efter varje helgstädning av anläggningen skall den ansvarige för dagen och dennes städ område även ansvara för att sortering av sopor sker och att de hamnar på avsedd plats i avvaktan på transport till återvinning.

5.2 Hushållssopor.

Föreningen har schemalagd sophämtning av kommunen utsedd entreprenör för verksamheten. Under vinterhalvåret sker ingen tömning.

Sorterade hushållssopor skall läggas i platsäckar och därefter läggas i de stora gröna sopkärl som finns utanför klubbhusets parkering.

5.3 Grovsopor.

Grovsopor skall ej läggas i gröna sopkärlen. Dessa skall transporteras till närmaste återvinningsstation och sorteras utefter materialbeskaffenhet, ex metall, trä, glas, brännbart o s v.

5.4 Pantburkar – glas.

Pantburkar och glas med pant skall sorteras och läggas i avsedda plastsäckar för transport till närmaste handelsställe för återvinning.

Pengar för returen skall tillfalla föreningen och användas för inköp av varor till klubben.

5.5 Farligt avfall.

Farligt avfall får absolut inte blandas med annat återvinningsbart avfall eller hushållssopor.

Det medför stor skada för miljön om detta avfall hanteras felaktigt.

Produkter såsom oljor, kemikalier, batterier, glödlampor/lågenergilampor, brandvarnare, lysrör, färger, lim, elektronik måste omhändertas särskilt.

Produkter i denna kategori skall avlämnas i särskilda behållare vid miljöstation för farligt avfall.

Avfall till denna kategori som kommer från flygplanet ansvarar respektive flygplanchef för.

Det som kommer från övriga anläggningen ansvarar klubbens styrelse för.

6.1 Drivmedel, oljor och kemikalier.

Klubben skall ha som målsättning att allt inköp och bruk av dessa produkter skall ske med minsta miljöpåverkan, dock med beaktande av kravspecifikationer gällande användning i maskinell utrustning, fordons- eller flygplanstillverkare.

6.2 Inköp.

Inköp av bränsle, olja och kem tekniska produkter rörande flygplanet, sker av bränsleansvarig vilken också ansvarar för frågor kring detta.

Inköp av produkter av denna karaktär för annan användning i föreningen ansvarar styrelsen för.

6.3 **Lagring.**

Lagring av flygbensin sker i huvudsak i bränslecistern vid tankanläggning.
En mindre mängd lagras i flygplanets tankar mellan flygningar.
Mindre mängd oljor och kemikalier lagras i plåtskåp i hangarerna.
Lagring skall ske i enlighet med produktens säkerhetsdatablad.

6.4 **Hantering.**

Vid all hantering och användning av kem tekniska produkter, oljor skall erforderligt skydd för person- eller miljöskada användas enl. produktens säkerhetsdatablad. Tänk också på ev. brandrisk och att ha släckare i närheten om det bedöms nödvändigt.

6.5 **Förteckning kemikalier m m.**

Denna sammanställning av kemikalier mm som vi använder i vår verksamhet skall uppdateras vid varje revision av denna manual, eller då en större förändring sker i avseende på lagringsvolym eller lagringsplats. Dock skall uppdatering ske minst en gång per säsong.

1. Flygbensin AVGAS 91/96UL (drivmedel) Max lagringsvolym 10.000 liter.
(förvaring i cistern vid tankanläggning).
2. Olja Aeroshell W15-50 (motorolja) Max lagringsvolym 20 liter.
(förvaring i plåtskåp förråd hangar).
3. Plexus (vinyl,plastrengöring) Max lagringsvolym 1 liter.
(förvaring i plåtskåp förråd hangar).
- 4.. Hushållsprodukter: (tvål, tvättmedel, diskmedel) Max lagringsvolym 10 liter.
(förvaras i kök och hygienutrymmen klubbhus, hangarer).
5. Aspen 2T (Gräsklipparbränsle) Max lagringsvolym 5 liter.
(förvaring i plåtskåp hangar).

6.6 Säkerhetsdatablad.

Säkerhetsdatablad skall finnas tillgängliga för samtliga kemiska produkter vi använder i vår verksamhet.

Dessa skall finnas i samlingspärm i klubbhuset.

Det är av största vikt att du tar del av information om produkten innan användning sker. Det kan skydda din och andras hälsa samt vår miljö.

7.1 Organisering av egenkontroll.

Föreningens styrelse och ytterst dess ordförande är ansvarig för att egenkontroll i miljöarbetet sker och bedrivs med kontinuitet.

Miljö bör ingå som en egen punkt i dagordning vid medlemsmöten och styrelsemöten.

För att säkerställa korta snabba beslutsvägar om behov av åtgärder, är det nödvändigt med funktionsansvariga som kan agera omedelbart om behov uppstår inom dennes ansvarsområde.

Det är dock varje medlems skyldighet att rapportera upptäckta risker, tillbud eller olyckor till ansvarig.

7.2 Ansvarsfördelning.

Fördelning av ansvarsområden samt funktionsansvariga vilka har delegation från styrelsen är som följer.

För miljöarbetet ansvarar föreningens styrelse samt ytterst dess Ordförande.

För anläggningen ansvarar föreningens anläggningsgrupp.

För tankanläggning ansvarar föreningens bränsleansvarig.

För flygplanen ansvarar föreningens tekniska ansvarige.

För flygverksamheten ansvarar föreningens motor respektive segelflygschef.

För kontakter med media, myndigheter, samarbetspartners, samt privatpersoner ansvarar föreningens ordförande.

7.3 **Revisioner.**

Revision av egenkontrollverksamheten för miljö bör ske 2 ggr. per år.
Styrelsen tillser att revisioner utförs i samverkan med funktionsansvariga.

7.4 **Avvikelse rapportering.**

I händelse av upptäckt av avvikelse från riktlinjer i denna manual, skall om avvikelse inte åtgärdas omgående, rapport fyllas i om detta och lämnas till funktionsansvarig för åtgärd. Rapport skall ske skriftligt på blankett för detta. Blanketter skall finnas i pärm för miljö.
Rapporter skall sparas som bilaga till manualen i egenkontrollsystem efter åtgärden utförd.

7.5 **Dokumentation revision.**

Dokumentationer över utförda revisioner av egenkontrollsystemet skall sparas som bilaga till manualen i miljöpärm.
Avvikelse rapporter skall sparas som bilaga till manualen i miljöpärm.
Miljöpärm skall finnas i klubbhuset.

8.1 **Olycka – tillbud.**

Vid personskador gäller prioritet att först rädda sedan skydda och omhänderta.

En RÖD postlåda finns bakom dörren i breffingrummet..denna innehåller kuvert som öppnas vid ett ev haveri..i dessa finns det en handlingsplan att följa

Vid akut behov kontaktas räddningstjänst via larmnummer 112.

Alla observerade miljö tillbud eller olyckor skall snarast rapporteras direkt till funktionsansvarig. Ansvarig kontaktar sedan kommunens miljöansvarige om händelsen.

Så snart som möjligt skall även skriftlig rapport av händelsen ske.

Detta kan göras på blankett för avvikelse rapportering.

Efter analys av händelsen och åtgärd sparas dokumentationen som bilaga i miljöpärm.

OBS! Vid olycka eller tillbud som ej är kopplat till miljö händelse så sker enbart rapportering enligt regelverk för flygverksamhet.

9.1 Förteckning regler – direktiv.

Förteckning över regler och direktiv som gäller vår verksamhet skall finnas som bilagor till denna manual i miljöpärm.
Revidering av regelverk skall ske minst en gång per år i samband med miljörevision.

9.2 Hantering av klagomål.

Notering av klagomålets art samt kontaktperson med telefonnummer samt mailadress bör nertecknas av den som mottager uppgifterna!
Därefter skall styrelsen kontaktas utan dröjsmål för återkoppling till berörda parter